

**Cofnodion Cyfarfod Fforwm Mynediad Lleol De Eryri a gynhaliwyd
ddydd Mawrth 17 Chwefror 2026, am 5.45 yh
Yn Neuadd Gymunedol, Abergynolwyn. LL36 9YE**

Presennol – Aelodau: Mr Hedd Pugh (Cadeirydd)   Cyng Dewi Owen
Mrs Gaynor Davies   Mr Alun Edwards
Mr Aled Thomas   Cyng. John P Roberts
Mr David Coleman   Mrs Janette Holmes
Mr Geraint Rowlands   Mr Tim Faire

Swyddogion / Sylwedyddion: Peter Rutherford (APCE)   David P Jones (APCE)
Rhian P Williams (APCE)   Iwan Ifan (APCE)

Croesawodd HP bawb i'r cyfarfod heno.

1.   **Ymddiheuriadau**   Cyng Eryl Jones Williams   Mr Huw Roberts
    Mr Emlyn Roberts

2.   **Datgan Diddordeb**

Datganodd HP ei ddiddordeb yn yr Eitem Ffermio Bro.

3.   **Cofnodion Blaenorol**

Eitem 7 GR – nodwyd bod camgymeriad yn eitem Plas Y Brenin.
Byddai PR yn diwygio hyn.

Wedi'i gymeradwyo.

4.   **Materion yn Codi**

i)   **Llyn Trawsfynydd - diweddariad**

Hysbysodd PR yr aelodau nad oedd wedi clywed dim pellach gan Magnox am y bont.

Roedd erthygl yn y Daily Post yn cyfeirio at y bwriad i ddymchwel y bont, ond nid oedd yn cyfeirio at bont newydd.

Roedd rhai trafodaethau wedi bod gyda'r gymuned leol ond nid oedd y PC na CG wedi cael gwahoddiad i'r cyfarfodydd hyn. Cafodd ei arwain i gredu bod yr AC a'r AS lleol wedi mynychu rhai cyfarfodydd. O ystyried cymaint o bwysau oedd yna gan y cymunedau lleol, byddai'n rhaid iddynt ystyried un i'w disodli yn y tymor hir.

Mae'r llwybr presennol bellach yn gorfodi pobl i gerdded ar hyd yr A470 ymlaen ac nid oedd yn annog pobl i ddod i mewn i'r pentref.

Amcangyfrifwyd bod y ffigur ar gyfer ailosod tua £3m, ond canfu fod y ffigur hwn yn uchel iawn o'i gymharu â'r hyn ydoedd.

Nid yw'r bont ei hun yn Hawl Tramwy Cyhoeddus (HTC) ond roedd wedi'i chysylltu â HTC yn ei phen gogleddol - llwybr troed Trawsfynydd Rhif 77 sydd wrth ymyl Bryn Ysgyboriau.

Soniodd DF y gallai statws y bont fynd yn ôl cyn belled â Deddf Ynni Dŵr 1926 a Gogledd Cymru.

Atgoffodd PR yr aelodau fod hyn wedi'i ddisgrifio mewn troednodyn (t2) o'r cofnodion blaenorol.

Soniodd DPJ fod hon yn ffin rhwng dwy gymuned tra bod y gwaith adeiladu gwreiddiol yn mynd rhagddo ac nad oedd angen Hawliau Tramwy neu nad oedd yn cael ei hystyried yn bwysig ar y pryd.

Nid oedd dymchwel y strwythur presennol wedi cael caniatâd cynllunio eto hyd y gwyddai.

Dywedodd PR y byddai'n gwneud ymholiadau pellach ac yn adrodd yn ôl i'r aelodau.

Gofynnodd HP ac AE a allai fod gan CADW ddi-ddordeb yn y bont hon fel 'strwythur' o ystyried ei bod yn eithaf hen.

Ychwanegodd HP ei fod yn credu bod cyfarfod cyhoeddus wedi bod yn Nhrawsfynydd i drafod y bont.

Ychwanegodd PR nad oedd yn siŵr a oedd ganddi unrhyw statws ond bod hyn wedi cael ei grybwyll yn North Wales Live a oedd ond yn sôn am y dymchwel ac nid am yr ailadeiladu.¹ Gellir gweld yr erthygl o'r ddolen yn y troednodyn. Byddai'n parhau â'i ymholiadau ac yn adrodd yn ôl.

ii) Taith Ffordd Ardudwy – Diweddariad

Esboniodd PR fod y cysyniad gwreiddiol ar gyfer Llwybr Arfordirol Cymru wedi dod o'r cymunedau arfordirol ar hyd y llwybr. Roeddent i gyd yn awyddus iawn i gydweithio i greu'r llwybr hwn. Llwybr lefel ganolig oedd hwn – rhwng copaon y Rhinogydd a Llwybr Arfordirol Cymru Gyfan ac mae'r cyfan ohono ar Hawliau Tramwy presennol. Ar y pryd roedd y Parc Cenedlaethol wedi gwirfoddoli i gynorthwyo gyda'i gyflawni ond roedd yn awyddus i'r partneriaid cymunedol aros ar flaen y gad o ran y datblygiad a'r hyrwyddo.

---

¹ ['Bradychu' cymuned Eryri a foddwyd wrth i bont hanesyddol gael ei dymchwel | Gogledd Cymru Fyw](#)

Rhannwyd y llwybr yn dair adran gerddedadwy ddyddiol (i'r naill gyfeiriad neu'r llall) gyda sawl man gollwng ar ei hyd - Abermaw – Tal y Bont – Dyffryn Ardudwy – Harlech – Llandecwyn. Roedd hefyd yn unigryw gan ei fod yn llwybr teithio cynaliadwy lle nad oedd angen defnyddio car gan fod gan y gwasanaeth trên rheolaidd arosfannau ym mhob man ar hyd ei ffordd i alluogi pobl i ddychwelyd i'w man tarddiad.

Cynorthwyodd y Parc Cenedlaethol drwy arolygu'r llwybr, ymgymryd â llawer iawn o waith tir mewn amodau anodd weithiau ac ailosod dodrefn lle'r oedd angen. Roeddent hefyd wedi cynorthwyo i godi arwyddion ac maent yn parhau i wneud hynny heddiw.

Roedd y grŵp wedi cynnal eu gwefan eu hunain erioed ac wedi creu'r tair taflen - gogledd, canolbarth a de - a oedd yn arloesol ar y pryd ar eu traul eu hunain.

Yn dilyn adolygiad o'r cynnwys a thrafodaethau dilynol gyda rhai aelodau o'r grŵp gwreiddiol, teimlwyd bod angen diweddarau hyn. Roedd y Parc Cenedlaethol yn awyddus i barhau i hyrwyddo'r llwybr hwn ac wedi cynnig dod â hyn yn fewnol gan gynnal yr ethos bod y prosiect cyfan wedi'i arwain gan y gymuned. Cytunwyd ar hyn yn ddiweddar, a byddai bellach yn cael ei hyrwyddo gan y Parc Cenedlaethol. Roedd y tîm yn gweithio ar ei fformat.

Roedd y llwybr ei hun wedi ennill poblogrwydd sylweddol yn ystod y blynyddoedd diwethaf ac wrth iddo dyfu, gyda rhai yn ceisio ei gerdded mewn 1 neu 2 ddiwrnod. Nid oedd amheuaeth bod y golygfeydd o'r llwybr ar ei hyd cyfan ymhlith y gorau yn y Parc Cenedlaethol.

Soniodd GD fod y taflenni o safon dda ac wedi'u cynllunio'n dda ac yn boblogaidd.

Ychwanegodd JH eu bod taflenni ar gael yn Abermaw.

Unwaith y byddai'r ymarfer hwn wedi'i gwblhau, byddai'n dod â hyn yn ôl gerron yr aelodau. Gallent drefnu ymweliad â'r safle.

Ychwanegodd JPR ei bod hi'n bwysig cadw llawer o'r wybodaeth wreiddiol a ysgrifennwyd ar gyfer y taflenni fel y gallai cerddwyr ddeall hanes adeiladau fferm, y bywyd gwyllt a'r dreftadaeth ddiwylliannol gan gynnwys enwau lleoedd y byddent yn dod o hyd iddynt ar hyd y llwybr.

Ychwanegodd DPJ y gallai hanes ffermio fod yn bwyntiau diddorol ychwanegol y gellid eu datblygu – roedd enghreifftiau yng Nghwm Nantcol.

Ychwanegodd PR, wrth glirio rhywfaint o'r wyneb uchaf, fod y tîm wedi datgelu rhan o hen llwybr y porthmyn – credid bod y llwybr gwreiddiol hwn yn arwyddocaol cyn adeiladu'r ffordd arfordirol.

Cadarnhaodd DC ei fod wedi rhoi cyflwyniad rai blynyddoedd yn ôl i'r Fforwm Mynediad Lleol ar ddatblygiad y ffyrdd cynnar ym Meirionnydd.

iii) Gofynnodd DO beth oedd y sefyllfa ddiweddaraf ynghylch Coed Y Brenin.

Atebodd PR, hyd y gwyddai ef, ac yn dilyn diweddariad NS (Cyfoeth Naturiol Cymru) fis Hydref diwethaf i'r Fforwm Mynediad Lleol, fod Cyfoeth Naturiol Cymru yn awyddus i gynnig rhedeg y caffî i ddarparwr masnachol allanol. Yn y cyfamser, roedd yr holl gyfleusterau eraill yn dal ar gael. h.y. y llwybrau beicio, parcio, llogi beiciau, a thoiledau. Roedd Cyfoeth Naturiol Cymru wedi ein harwain i gredu y byddai'r broses hon wedi'i chwblhau erbyn Mai 26.

Byddai'n holi NS beth oedd y sefyllfa bresennol ac yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r aelodau yn y cyfarfod nesaf.

5. Gohebiaeth

i)Cais gan Lywodraeth Cymru yn gofyn i holl Fforymau Mynediad Lleol Cymru am eu barn ar y math o ddodrefn ar Hawliau Tramwy Cyhoeddus gyda'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy (CFfC).

Roedd y PC wedi derbyn cais gan Lywodraeth Cymru (LIC) yn gofyn i Fforymau Mynediad Lleol am eu barn ynghylch y math o ddeunydd y dylid ei ddefnyddio ar gyfer dodrefn ar Hawliau Tramwy Cyhoeddus o fewn CFfC.

Dyweddodd PR, o ystyried y cyfnod byr i gael barn Swyddogion Hawliau Tramwy ledled Cymru a'r Fforymau Mynediad Lleol, y penderfynwyd galw ynghyd y tri Chadeirydd – Edwin Noble (gogledd), Hedd Pugh (de) a Vincent Mears (Fforwm Mynediad Lleol Arfon Dwyfor) i gael eu barn ar y mater hwn a chael ymateb cyfunol.

O ystyried y problemau a oedd wedi codi gyda dodrefn pren yn y gorffennol a ddarparwyd gan wahanol gynlluniau ac awdurdodau (Tir Gofal, Glastir ac ati) roedd hirhoedledd dodrefn pren yn amheus. Roedd consensws y dylai dodrefn fod yn fetel lle bynnag y bo modd gan fod cymaint o broblemau wedi codi o ddefnyddio dodrefn pren sydd wedi profi i fod â hyd oes byr ac yn gostus i'w disodli i awdurdodau lleol, tîfeddianwyr, a PCau yn y dyfodol. Anfonwyd yr ymateb.

Roedd Gwyn Lloyd Evans wedi anfon yr ymateb ar y cyd – Arweinydd Tîm Hawliau Tramwy yng Nghyngor CG. Roedd PR yn ddiolchgar iawn am ei gymorth yn y mater hwn.

Wedi hynny, roeddent wedi derbyn ymateb gan Lywodraeth Cymru. Roeddent wedi ystyried y cyngor hwn ac wedi penderfynu nawr gynghori y dylid defnyddio dodrefn metel lle bynnag y bo modd o fewn y cynllun dewisol ar gyfer mynediad yn CFfC.

Roedd hwn yn ymateb llwyddiannus. Fodd bynnag, o ystyried yr etholiad sydd ar ddod, mae'n anodd gweld i'r dyfodol agos o ran CFfC.

Roeddent hefyd wedi nodi bod y Gweithgor yn bwriadu edrych ar waith y grwpiau Diwygio Mynediad a gweithredu arno yn 2019. h.y. i edrych ar yr argymhellion a lle gellid gwneud gwelliannau i'r ddeddfwriaeth i wneud y prosesau hynny'n fwy cost-efeithiol, effeithlon, a llai biwrocraidd. Byddent yn

ymgyngori ymhellach â'r awdurdodau lleol ac eraill, gan gynnwys y Fforymau Mynediad Lleol ledled Cymru os yw Gweinidogion yn dymuno hynny.

Dyweddodd PR y byddai hyn yn gam mawr ymlaen ac yn hen bryd o ystyried yr holl egni a roddwyd i'r ymgynghoriad ar Ddiwygio Mynediad ac roedd yn falch o'r cyhoeddiad hwn.

O ran y dodrefn, mae metel yn ddewis arall addas o ystyried diffyg hirhoedledd dodrefn pren a'r ffaith y byddai angen i'r awdurdodau lleol a'r Parciau Cenedlaethol newid dodrefn unwaith eto 8 – 10 mlynedd yn ddiweddarach ar gost fawr.

Ychwanegodd HP y gallai hynny hefyd fod yn gyfrifoldeb tirlfeddianwyr gan eu bod yn gyfrifol yn dechnegol am gynnal a chadw dodrefn – er iddo gydnabod bod y Parc Cenedlaethol a'r Cyngor wedi helpu'n sylweddol. Os canfyddir bod dodrefn mewn cyflwr gwael, gallent fod yn atebol am unrhyw anafiadau a ddioddefir gan y cyhoedd.

Gofynnodd GD, pe bai camfa bren uwchben wal wedi dirywio, beth fyddai'r un yn ei le.

Dyweddodd PR fod hyn yn dibynnu ar sut roedd yn cael ei weld yn y dirwedd. Ond o hyn ymlaen byddent yn cael eu disodli gan gamfeydd metel neu eu newid i gatiau metel, ond y lleoliad a'r hyn oedd yn ymarferol oedd yn bwysig. Roedd gatiau mewn waliau yn fwy problemus o ran addasu waliau. Roedd yr opsiwn lleiaf cyfyngol bob amser yn ystyriaeth fel mater o bolisi i bob awdurdod. Cydnabu nad oedd hynny bob amser yn ymarferol mewn rhai lleoliadau - yn enwedig mewn rhannau ynysig o'r ucheldiroedd.

Ychwanegodd DPJ y byddai disodli camfeydd â gatiau yn gofyn am rywfaint o ddealltwriaeth rhwng tirlfeddianwyr a'r awdurdodau mewn achosion o'r fath. Ond byddai'n dibynnu ar y lleoliad a'r gost.

DWO – rydym yn ffodus bod y Parc Cenedlaethol a Gwynedd wedi cynorthwyo tirlfeddianwyr lle gallent. Roedd yn bryderus ynghylch y manylion a allai fod o fewn unrhyw gynllun CFfC a sut y byddai cyfrifoldeb yn cael ei briodoli am ddodrefn.

Gwnaeth Il sylw, er na allai siarad ar ran y PC, mai'r syniad diweddaraf ar gyfer CFfC a Bro Ffermio ar gyfer yr haen mynediad oedd y byddai hyn yn cynnwys dodrefn newydd lle bo angen.

Ychwanegodd PR, er budd eglurder, mai dim ond mewn achosion lle'r oedd unrhyw lwybr penodol yn llwybr a hyrwyddwyd gan y Parc Cenedlaethol yr oedd y Parc Cenedlaethol yn cynorthwyo. Er eu bod yn cynorthwyo mewn manau eraill lle gallent ac yn gweithio'n agos gyda Chynghorau Gwynedd a Chonwy. Yr awdurdodau lleol oedd yr endid cyfreithiol ac ar gyfer Hawliau Tramwy Cyhoeddus. O ran gwneud newidiadau i'r rhwydwaith, roedd y Parc Cenedlaethol bob amser yn barod i helpu lle gallem, ond roeddem yn mynd yn ôl o 1951 lle'r oedd camfeydd yn 'norm' ac efallai nad ydynt mor dderbyniol heddiw. Roedd yn gwerthfawrogi pa mor gymhleth y gallai hyn ymddangos.

Dywedodd TF mai'r unig beth a weithiodd yn ei brofiad ef gyda chamfeydd pren oedd gathiau mochyn metel. Roeddent yn arbennig o dda am atal stoc rhag cymysgu.

Roedd JH o'r farn nad oedd gathiau mochyn yn cael eu caniatáu mwyach oherwydd Deddf Gwahaniaethu ar sail Anableddau a Deddf Cydraddoldeb.

Gwnaeth PR y sylw nad oedd hyn yn wir. Nododd y Deddfau y gellir gwneud newidiadau o'r fath lle bo'n 'rhesymol ymarferol'. Roedd polisi'r Llywodraeth yn cydnabod na fyddai mesurau o'r fath yn ymarferol mewn llawer o leoliadau. Mae llawer ohono'n cael ei reoli gan dirwedd. Ond dylai fod yn ystyriaeth bob amser.

Bu llawer o achosion dros y blynyddoedd o fewn y Parc Cenedlaethol lle codwyd camfeydd (yn dyddio'n ôl i 1951) er enghraifft rhwng dau gae gwastad na fyddai'n dderbyniol heddiw. Mae gan bob awdurdod lleol bolisiâu tebyg.

Ychwanegodd AE ei fod wedi gweld llawer o rai hunan-gau a oedd yn ddefnyddiol – “yn hytrach *na chau'r .... giât!*”

Diolchodd HP i bawb am eu barn ar y mater hwn.

6. Ffermio Bro – cyflwyniad i'r cynllun - Iwan Ifan, Ymgynghorydd

Nododd Ii ei fod yn un o'r Swyddogion Amaethyddol ac Adnoddau Naturiol o fewn EPC a oedd yn rheoli cynllun Ffermio Bro o fewn y Parc Cenedlaethol ac yn gweinyddu'r cynllun o fewn Tirweddau Cenedlaethol (Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol gynt) ym Mhen Llŷn ac Ynys Môn.

Amlinellodd hanfodion cynlluniau Ffermio Bro. Roedd hyn ar gael mewn wyth rhan o Gymru gan gynnwys y 3 Pharc Cenedlaethol a phum ardal y Tirweddau Cenedlaethol. Roedd yn rheoli ardal ogleddol y cynllun. Roeddent ar daflwybr da yn eu cyfundrefn wariant a'u cynlluniau fferm presennol.

Un elfen allweddol oedd yr hyn a ystyrient yn 'weithio ar y cyd'. Roedd y cynllun yn rhagflaenydd i weithredu Cynllun Ffermio Cynaliadwy Llywodraeth Cymru yn ddiweddarach.

Nid oedd mynediad yn un o brif ganlyniadau'r cynllun, ond gellid ei gynnwys mewn cynlluniau ehangach.

Roedd y cynllun yn rhagflaenydd i'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy i raddau helaeth.

Y pedwar prif gydran oedd:

- Cyflwyno gweithgareddau cydweithredol sy'n cwmpasu sawl fferm i gyflawni nod cyffredin
- Cefnogi adferiad natur a chydnerthedd ecosystemau

- Helpu busnesau fferm i ddod yn fwy cynaliadwy a chadarn
- Creu cyfleoedd i bobl fwynhau'r Tirweddau a'u treftadaeth ddiwylliannol.

Gall gweithgareddau gynnwys:

- Plannu coed dwysedd isel wedi'i dargedu lle mae cynefinoedd yn gwella. Gallai hyn gynnwys ar lannau serth, ceunentydd a nentydd ucheldirol, corneli caeau, a chreu porfa goedwig.
- Adfer coetiroedd
- Adfywio naturiol.
- Adfer a chreu gwrychoedd.
- Dileu a dileu Rhywogaethau Estron Ymledol (RhEY).
- Ymyriadau rheoli risg llifogydd naturiol (YRhRLIN).
- Gwella a chreu gwlyptiroedd trwy fesurau ail-wlychu a chefnogi pyllau, llynnoedd, gwelyau cyrs a ffeniau.
- Gwella a chreu cynefin glannau afonydd.
- Gwella cynefinoedd ucheldirol ac agored a mawndir.
- Gwella a chreu cynefin iseldir.
- Adfer dolydd gwair traddodiadol, a chreu sribedi a lleiniau ar gyfer adar gwyllt, bywyd gwyllt a pheillwyr.
- Adfer ffiniau traddodiadol, waliau cerrig, cloddiau pridd, a ffensys llechi.
- Gwella mynediad i gefn gwlad drwy uwchraddio/gwella llwybrau cyhoeddus, tir mynediad agored, a manau gwyrdd.
- Mesurau wedi'u targedu i gefnogi adferiad y rhywogaethau bywyd gwyllt a'r cynefinoedd a nodir ynddynt, megis creu a sefydlu cynefinoedd nythu a bwydo, gan gynnwys rheolaethau ysglyfaethus anochel i gefnogi'r rhywogaethau hynny fel rhan o gamau gweithredu ar raddfa ehangach ar dirweddau.
- Mesurau wedi'u targedu i wella ansawdd dŵr fel rheoli stoc.

Enghreifftiau yn unig yw'r rhain ac nid rhestr gynhwysfawr yw hi.

Eglurodd y gallent ymgymryd â gwaith mynediad, ond y byddai'n rhaid iddo bob amser ganolbwyntio ar wella'r ecosystem. Yn nodweddiadol, lle mae HTC yn mynd trwy wrych neu ochr yn ochr â hi.

Roeddent hefyd yn awyddus i gael grwpiau o dirfeddianwyr cyfagos i mewn i gynllun gyda chanlyniadau ar y cyd ar gyfer rheoli amgylcheddol. *Byddai hyn hefyd o fudd i reoli mynediad a Hawliau Tramwy.*

O fewn Eryri dim ond cynlluniau o fewn ffin y Parc Cenedlaethol a hyd at 1km o orgyffwrdd y gallant eu cynnig.

Mae gan FfBro gylch oes o 3 blynedd.

Yn 26/27 mae ganddyn nhw tua £710k ar gyfer y blynyddoedd hynny a'r un peth ar gyfer blynyddoedd 27/28. Cyfanswm o tua miliwn a hanner o fewn Eryri. Mae potiau arian ar wahân ar gyfer yr ardaloedd eraill y tu allan i'r Parc Cenedlaethol fel Pen Llŷn.

Er bod Cynllun Rheoli Gwrychoedd a Ffermio Bro yn gynlluniau gwahanol, bydd yr holl waith ar y camau gweithredu cyffredinol o fewn Ffermio Bro yn cyfrif tuag at ganlyniadau'r cynllun Cynllun Rheoli Gwrychoedd. Yn nodweddiadol, rheoli gwrychoedd, rheoli ansawdd pridd, gorchudd coed ac ati.

Bydd y grwpiau ar y cyd yn gweithio tuag at y themâu, a gallai mynediad fod yn enghraifft o hyn. Cyfeiriodd at Gwm Prysor fel enghraifft lle gellid gwneud hyn. Gwella cynefinoedd fel plannu gwrychoedd newydd, clirio ffosydd, atgyweirio waliau ar hyd ochr Hawl Dderbyn Cyhoeddus neu greu llwybr caniatadol.

Hoffent hefyd weld cynnydd mewn pori gan wartheg yn yr ucheldiroedd a thir ffridd². Maent hefyd yn hyrwyddo defnyddio coleri electronig i reoli ardaloedd ar gyfer ffermio adfywiol ac i fonitro stoc.

O fewn CFfC bydd sgôr o 10% ar gyfer adfywio cynefinoedd a bydd holl weithgaredd Ffermio Bro yn helpu tuag at y nodau hyn. Bydd hyn hefyd yn cynnwys ailblannu mwy o goed yn yr ucheldiroedd yn ddetholus ond bydd mewn mannau lle mae gweddillion coetiroedd presennol yn parhau. Fodd bynnag, mae llawer o'r hen goedlannau hynny yn strwythur un oedran heb adfywio naturiol ac mae angen plannu newydd arnynt i ddatblygu ystod oedran cymysg o orchudd coed. Mae'n annhebygol y bydd plannu o'r fath yn effeithio ar unrhyw weithgareddau amaethyddol neu gynhyrchu. Dangosodd fesurau gwrth-stoc i osgoi difrod i goed newydd eu plannu gan stoc.

Maent yn ymwybodol o dir mynediad a sut y gall ffensys effeithio ar lwybrau a byddant bob amser yn ystyried y materion hynny o fewn unrhyw gynlluniau.

Ystyrir ei bod yn bwysig pori lle bynnag y bo coetiroedd aeddfed.

cyrsiau dŵr fel er enghraifft nant (nant neu ffrwd) gael eu ffensio i amddiffyn ansawdd dŵr a glannau'r afon ac mae'r rhain yn gynefinoedd pwysig ynddynt eu hunain.

Mae rhywfaint o blannu ychwanegol hefyd yn bwysig o ran rheoli llifogydd yn naturiol. Trwy gadw dŵr a galluogi rhyddhau arafach.

Mae cynaeafu dŵr glaw a rheoli slyri hefyd yn rhan o themâu'r cynllun.

Mae panel annibynnol i asesu ceisiadau ac mae cyfraddau wedi'u safoni.

Datganodd HP a JPR fuddiant ar y pwynt hwn.

---

²Term Cymraeg am y cynefin pontio amrywiol, tebyg i fosaig a geir rhwng y caeau amaethyddol isel, caeedig a'r rhostir ucheldirol agored. Yn aml yn gyfoethog o ran bioamrywiaeth, mae'n cynnwys cymysgedd o redyn, rhostir, prysgwydd a choetir, ac mae'n hanfodol ar gyfer rhostir bywyd gwyllt lleol. Fe'i nodweddir gan gymysgedd o redyn, grug, glaswelltir asidig, prysgwydd (eithin/draenen wen), a brigiadau creigiog ac mae'n gwasanaethu fel coridor bywyd gwyllt hanfodol a thir pori traddodiadol.

Caiff cynlluniau ymgeiswyr eu hasesu gan ddefnyddio matrices sgorio sydd wedyn yn cael eu hasesu a'u craffu ymhellach gan banel. Gall y Swyddog dan sylw benderfynu ar unrhyw beth o dan £10,000. Roedd y panel asesu yn cynnwys Prif Weithredwr PCE, Swyddogion o'r NFU ac FUW, yr NRW, a Chadeirydd Fforwm Eryri.

Gwahoddodd Il gwestiynau.

Soniodd AE ei fod yn cael trafferth gyda'r syniad o blannu mwy o goed o fewn Ffridd gan mai cynefin yn draddodiadol oedd hwn. Gofynnodd ble gellid dod o hyd i'r wybodaeth benodol honno.

Roedd Il yn gwerthfawrogi bod coed yn rhan o'r Ffridd ond yn cydnabod y gallai hyn fod yn anodd mewn rhai achosion a dylai lefel y plannu fod yn is nag unrhyw goetir cyfan. Roeddent yn canolbwyntio ar olyniaeth naturiol ac ar gadw'r hyn oedd ganddynt.

Ychwanegodd AE eu bod yn siŵr o ddychwelyd at y mater hwn.

Gofynnodd AT pa wahaniaeth oedden nhw'n ei wneud rhwng planhigfa pinwydd a choetir collddail. Yn aml, roedd coetir cymysg yn bwysig.

Atebodd Il y byddai coetir cymysg yn cael ei ystyried mewn goleuni mwy ffafriol ac yn edrych ar y potensial ar gyfer pori ond na fyddai llawer o ddiddordeb mewn elfennau coetir conwydd sy'n bodoli eisoes yn unig. Efallai nad y coed eu hunain yw'r broblem o reidrwydd ond yr isdyfiant. Y ffordd y cawsant eu plannu'n wreiddiol a'r rheolaeth wedi hynny (heb deneuo) yna roedd hyn yn caniatáu ychydig o olau a dim gorchudd tir naturiol. Ni fyddai ganddynt broblem gyda phori coetiroedd cymysg.

Roedd coridorau glan yr afon hefyd o ddiddordeb a gellid eu ffensio allan gyda lled y rhain i'w cytuno. Efallai y byddai rhai ymgeiswyr hefyd â diddordeb mewn mwy o reolaeth natur fel creu llethrau ar gyfer bywyd gwyllt a rhywfaint o reolaeth llifogydd naturiol. A systemau casglu dŵr glaw i atal dŵr ffo.

Gofynnodd AE a oedd y systemau storio tanciau yn cynnwys systemau hidlo.

Cadarnhaodd Il nad oeddent. Dim ond tanciau storio casglu dŵr glaw oeddent.

Ar hyn o bryd gallent ariannu prosiectau unigol hyd at £15k yn amodol ar asesiad gan y panel. Ond roedd croeso i geisiadau grŵp.

Ychwanegodd PR, o ran mynediad, ei bod yn bwysig bod Swyddogion y Ffermio Bro yn ymgynghori â'r Swyddogion perthnasol o fewn y PC ac awdurdodau lleol cyn dechrau ar unrhyw welliannau i Hawliau Tramwy. Byddai hyn yn sicrhau bod safonau cyfreithiol cywir yn cael eu bodloni³ ac nad yw eu llinellau pendant yn cael eu symud.

---

³Llinell bendant Hawliau Tramwy Cyhoeddus. Llinell bendant Hawl Tramwy Cyhoeddus (HTC) yw llwybr cyfreithiol union llwybr a sefydlwyd gan y gyfraith. Y cofnod pendant o'r llinellau hyn yw'r **Map a'r Datganiad Diffiniol**, a gynhelir gan yr awdurdod priffyrdd lleol. Ffynhonnell y dyfyniad - Cyngor Sir Staffordshire.

Gofynnodd JPR a oes gan y PC bot ariannu arall hefyd nad oedd yn rhan o gynllun Ffermio Bro.

Cadarnhaodd I fod hon yn gronfa grant ar wahân ac y gallai gael ei thargedu at ffermio adfywiol.

Soniodd GD nad oedd ganddyn nhw wrychoedd, felly roedden nhw'n waliau cerrig.

Cydnabu I fod hyn yn amrywio o le i le o fewn y Parc Cenedlaethol ac nad oedd yn bosibl eu hariannu i gyd.

Gofynnodd AT sut roedd y meini prawf yn cael eu cymhwyso ar gyfer cais llwyddiannus – a oedd gwahaniaeth rhwng eiddo fferm llai neu fwy.

Nododd I mai'r meini prawf oedd nad oedd unrhyw beth o dan 3ha yn cael ei ddosbarthu fel daliad amaethyddol gan Lywodraeth Cymru. Ond byddai unrhyw beth dros hynny yn cael ei ystyried ond efallai y bydd rhai'n cael eu ffermio'n fwy dwys nag eraill. Nid yw'r matrices sgorio yn gwahaniaethu rhwng eu maint, dim ond dadansoddi eu potensial ar gyfer gwelliant amgylcheddol.

Gofynnodd JPR a oedd yr ardaloedd blaenorol o dan yr hen system daliadau fel taliadau Adran 15 (AoDdGA) yn cael cofrestru o dan gynllun Ffermio Bro.

Dyweddodd I eu bod yn cael caniatâd i wneud hynny.

Gofynnodd PR a fyddai'r ardaloedd hynny'n colli eu taliadau Adran 15 ac yn cael eu cynnwys o dan CFfC.

Nododd I fod yr olwynion hynny'n troi'n araf ac ei bod yn anodd gweld beth fyddai'n digwydd i'r systemau talu hynny yn y pen draw, ond rhagwelwyd y byddent yn y pen draw yn dod o dan y system CFfC ond yn fwy ar gyfer gwaith cyfalaf ac nid ar gyfer cyfundrefnau pori.

Gofynnodd DPJ beth fyddai'n digwydd i'r cynlluniau pori hyn hynny a oedd yn dod o dan bori Tir Comin Glastir. Siawns y byddai angen addasu neu newid hynny. Nid oeddent wedi clywed dim.

Doeddwn i ddim yn siŵr sut y byddai hynny'n newid yn y tymor hir.

Diolchodd HP i I am ei amser a'i gyflwyniad diddorol.

7. Gwersylla Gwyllt – persbectif BMC Cymru

Cyhoeddodd PR y gallai fod rhywfaint o ddryswch wedi bod yma ac y byddai'n trefnu cyflwyniad ar gyfer y cyfarfod nesaf pe bai unrhyw un ar gael, o'r BMC, i roi eu barn.

Ychwanegodd PR y byddai'n trefnu i Mr Andrew Watson o Barc Cenedlaethol Dartmoor ddod i'r cyfarfod nesaf, a oedd yn delio â'r achos llys yn dilyn

perchennog tir yn gosod cyfyngiad ar wersylla ar ei dir o fewn Dartmoor Common. Roedd o'r farn y byddai cyflwyniad ar-lein i'r aelodau yn y cyfarfodydd nesaf yn helpu'r aelodau i ddeall beth oedd wedi digwydd a rhoi gwybod iddynt am y pwnc gwersylla gwyllt.

Roedd y mater hwn bellach wedi bod yn destun amrywiol lobio gan grwpiau buddiant fel y BMC gan gynnwys Llywodraeth Cymru.

Dywedwyd mewn rhai cylchoedd nad oedd gwersylla gwyllt yn broblem. Cytunodd nad oedd y syniad o wersylla gwyllt yn ei ystyr mwyaf llym yn broblem. Fodd bynnag, ar ôl Covid ledled y DU ac Eryri mae llawer iawn o wersylla anghyfreithlon ac ymddygiad gwrthgymdeithasol wedi digwydd sydd, yn anffodus, wedi adlewyrchu'n wael ar y selogion gwersylla gwyllt go iawn hynny.

Roedd rhai wedi crybwyll Cod Awyr Agored Yr Alban fel enghraifft o sut y gellid gwneud hyn yng Nghymru. Fodd bynnag, roedd ehangder tirweddau, arferion ffermio, maint neu ddaliadau a rheolaeth yng Nghymru yn wahanol i'r model Albanaidd. Ond roedd yn bwysig i aelodau glywed y ddwy ochr i'r hafaliad rhag ofn unrhyw ymgynghoriad a allai ddod i'r amlwg ar y pwnc gan Lywodraeth Cymru.

Gofynnodd JH pam fod hyn yn broblem. Gan eu bod nhw'n mynd â phopeth gyda nhw.

Esboniodd PR nad oedd deddfwriaeth ar hyn o bryd a oedd yn caniatáu gwersylla gwyllt heb ganiatâd perchennog y tir. Roedd selogion gwersylla gwyllt go iawn yn fedrus ac yn glynu wrth y cod gwersylla gwyllt ac nid oedd llawer o broblemau. Fodd bynnag, mae yna lawer o rai eraill sy'n 'gwersylla'n anghyfreithlon' h.y. ar ochrau ffyrdd, cilfachau, caeau cyfagos, nentydd ac afonydd, gan achosi difrod i ffensys, tanau agored, sbwriel a 'gwastraff' nad oes ganddyn nhw unrhyw syniad sut i ymddwyn yn y math hwn o amgylchedd. A dyma'r broblem sy'n parhau.

Mae gan fynediad cyfreithiol ar gyfer y gweithgaredd hwn y potensial i achosi problemau sylweddol i'r Parc Cenedlaethol a'r angen am adnoddau i ddelio ag ef.

Ychwanegodd DPJ fod gwersylla hedfan bellach yn ymddangos mewn lleoliadau mwy anghysbell lle mae popeth yn cael ei adael ar ôl ac mae hyn yn cynyddu. Yna, Gwasanaeth y Wardeniaid oedd yn gyfrifol am ei lanhau.

Gwnaeth AE sylw ei bod hi'n brin gweld gwersyllwyr gwyllt go iawn gan eu bod nhw'n anamlwg ac yn aml yn gadael yn gynnar heb adael unrhyw olion. Roedden nhw'n bobl gyfrifol iawn.

Soniodd DO fod rhai rhannau yn ei ardal yn dir comin a oedd eisoes yn denu faniau cysgu i ychwanegu at y broblem. Mae hyn wedi arwain at sbwriel a gwastraff ychwanegol.

Gwnaeth PR y sylw bod faniau cysgu a chartrefi symudol yn tueddu i gadw eu safleoedd yn lân, ond yn anffodus eto, roedd ymddygiad y gwersyllwyr ar hap

hynny sy'n cysgu mewn faniau - pebyll oddi ar y ffordd ger eu ceir. Nid oedd y gweithgareddau hynny yr un peth.

Roedd yn ddiddorol bod ganddo luniau o'r 1960au yn dangos yr un ymddygiad.

Soniodd AT fod y ddeddfwriaeth yn wahanol yn Yr Alban a bod gwersylla gwyllt yn gyfreithlon. Gofynnwyd beth oedd y gwahaniaeth rhwng Cymru a'r Alban.

Gwnaeth PR y sylw bod gan yr Alban eangderau helaeth o gefn gwlad agored ynysig a llawer o afonydd mwy (ar gyfer mynediad at ddŵr) a'i fod yn gwbl wahanol.

Gofynnodd GD sut roedd gwersyllwyr gwyllt yn cael manylion perchnogion tir i ofyn am ganiatâd os oedd gwersyllwyr gwyllt angen y manylion.

Dywedodd PR fod pobl yn aml yn gofyn am fanylion perchnogion tir ond oherwydd rheoliadau'r GDPR⁴ ni allai drosglwyddo unrhyw fanylion. Fel arfer, byddai'n eu cyfeirio at yr undebau ffermio.

Awgrymodd HP y gallai fod angen iddynt ystyried mecanwaith lle gallai tirfeddianwyr ganiatáu i'r Parc Cenedlaethol drosglwyddo eu manylion i wersyllwyr gwyllt neu eraill pan fo angen.

Dywedodd PR eu bod nhw yn y broses o anfon llythyr at bob perchennog tir o amgylch cyrion Yr Wyddfa i'r perwyl hwnnw. Nid oedd yn siŵr ble roedd hyn o ran amserlen ond byddai'n holi. Byddai hefyd yn trafod hyn gyda'u Swyddog GDPR i weld beth oedd yn bosibl.

Soniodd JPR fod y rheolau 28 diwrnod ar gyfer safleoedd gwersylla dros dro wedi bod dan ystyriaeth gan Lywodraeth Cymru. Deallodd fod hyn yn dal i fod yn 28 diwrnod o fewn y Parc Cenedlaethol.

Byddai PR yn holi.

8. Diweddariad ar yr adolygiad mewnol o Ganllawiau Digwyddiadau'r EPC

Hysbysodd PR yr aelodau fod adolygiad y ddogfen hon bellach wedi'i gwblhau a'i bod ar gael drwy wefan y PCE⁵. Roeddent hefyd wedi penderfynu rhannu hyn yn rhannau cydrannol ar y wefan i'w gwneud hi'n haws i drefnwyr ddod o hyd i'r hyn yr oeddent ei angen.

Ychwanegodd PR nad oedd gan yr PC lawer o bwerau ond-byddai'r rhan fwyaf o ddarparwyr digwyddiadau yn dod atynt am wybodaeth a'r hyn y gellid ei

---

⁴ Mae'r Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol (GDPR) yn gyfraith Ewropeaidd gynhwysfawr sy'n llywodraethu preifatrwydd a diogelwch data. Mae'n gorchymyn canllawiau llym ar gyfer sut mae busnesau a sefydliadau'n casglu, storio a phrosesu gwybodaeth bersonol, gan roi mwy o reolaeth i unigolion dros ledaenu eu manylion.

⁵Dolen gwefan Parc Cenedlaethol Eryri i'r Canllawiau Digwyddiadau Trefnedig isod: <https://awdurdod.eryri.llyw.cymru/gwybodaeth/digwyddiadau-wedi'u-trefnu/gwybodaeth-a-chyngor-benodol-yr-wyddfa/>

ddisgrifio fel cymeradwyaeth foesegol a oedd yn ddefnyddiol wrth ddod â'r holl ffactorau perthnasol at ei gilydd.

Anogwyd digwyddiadau mwy hefyd i ddod atom ni a Chyngor Gwynedd os teimlwyd bod angen mewnbwn ar adrannau neu sefydliadau eraill – fel Heddlu Gogledd Cymru, y Gwasanaeth Ambiwlans, Iechyd yr Amgylchedd, Priffyrdd a Chefnffyrdd, CNC neu'r Ymddiriedolaeth Genedlaethol. Mae'r PC yn amlinellu'r hyn oedd yn bwysig o ran rheoli digwyddiadau cynaliadwy gan gynnwys trafniadaeth gynaliadwy (gan gynnwys trefniadau parcio), diogelwch mynydd, cyfathrebu cynnar a deialog â thirfeddianwyr, pwyntiau cyswllt, rheoli sbwriel a gwastraff, cynllun cefnogwyr, cynllun argyfwng, rheoli arwyddion, cynlluniau amgylcheddol lle bo'n berthnasol a rheoli ar ôl digwyddiad.

Roedd y PC yn gofyn am arfer gorau, ac roedd y rhan fwyaf o ddigwyddiadau mawr yn gwneud eu gwaith cartref ac mae'r rhan fwyaf yn mynd heibio heb ddigwyddiad. Erbyn heddiw mae pob elusen fawr yn cyflogi trefnwyr proffesiynol i gynnal eu digwyddiadau codi arian e.e. y Groes Goch, Alzheimer's, Marie Currie a llawer o rai eraill, sy'n ddelfrydol.

Y grwpiau llai (20-50) sydd weithiau'n broblemus – h.y. dim cynllunio ymlaen llaw, ychydig o wybodaeth am yr ardal na'r Wyddfa, ychydig o ran asesu risg, ychydig o ymwybyddiaeth o ddiogelwch mynydd a dim syniad realistig o beth mae cynnal digwyddiad o unrhyw faint neu faint yn ei olygu. Felly mae'r wybodaeth a ddarparwn yn hanfodol.

Rydym yn gwahodd pobl i gofrestru ar ein cronfa ddata ar y cyd rhwng Gwynedd a'r Parc Cenedlaethol fel bod rhyw fath o wybodaeth gyswllt/grŵp ar gael. Mae hyn yn cynnwys pwy ydyn nhw, eu dyddiadau, llwybrau, cysylltiadau, a rhifau. Mae cyfarfod wedi'i gynllunio'n fuan gyda Chyngor Gwynedd i benderfynu a allwn rannu'r wybodaeth hon gyda Heddlu Gogledd Cymru ac Achub Mynydd Llanberis ac weithiau ein Wardeiniaid ym Mhen Y Pass. Efallai y bydd rhai problemau gyda'r Ddeddf Diogelu Data Cyffredinol⁶ ond os yw hyn yn gyfyngedig yna gellid goresgyn hynny.

Os byddai angen copi caled ar unrhyw un, yna gallai drefnu hyn.

Ychwanegodd JPR fod Pencampwriaeth Rhedeg Mynyddoedd Prydain wedi digwydd yn Ninas Mawddwy y llynedd ac wedi bod yn llwyddiannus iawn. Dangosodd hynny, gyda chynllunio da, fod digwyddiadau'n beth cadarnhaol.

9. Aelodaeth o'r Fforwm Mynediad

Soniodd PR mai dyma oedd cyfarfod olaf aelodaeth y Fforwm Mynediad Lleol hwn bellach gan fod eu cyfnod 3 blynedd bellach ar ben. Fel sy'n ofynnol gan y rheoliadau statudol sy'n ymwneud â'r Fforwm Mynediad Lleol o dan Ddeddf Cefn Gwlad a Hawliau Tramor, byddai'n rhaid iddynt nawr hysbysebu a

---

⁶ Gdpr – Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol – lle na ellir rhannu gwybodaeth benodol heb ganiatâd. Mae hynny'n golygu bod unrhyw ddata preifat a gedwir ar gyfer unigolion yn golygu bod sefydliadau'n trin y data hwnnw'n llym.

recriwtio aelodau newydd. Byddai hysbysebion yn cael eu rhoi mewn papurau newydd lleol ac ar y cyfryngau cymdeithasol.

Pwysleisiodd fod parhad yn elfen bwysig i aelodaeth y Fforwm Mynediad Lleol a gwerthfawrogiodd fod yr aelodau wedi bod ar gromlin ddysgu serth drwyddi draw gyda llawer o bynciau yn ymwneud â mynediad yn cael eu trafod a rhai weithiau'n gymhleth.

Roedd yn gobeithio y byddai llawer o aelodau presennol yn ail-ymgeisio a diolchodd i bob aelod am eu cyfraniad amhrisiadwy i fusnes y Fforwm Mynediad Lleol dros y tair blynedd diwethaf. Byddai pob aelod presennol yn derbyn ffurflen gais a anfonwyd gan RhW.

Soniodd PR fod y Fforwm Mynediad Lleol wedi bod yn allweddol, ar ôl Covid, wrth greu a chadw'r wybodaeth am wersylla gwylt ar wefan y Parc Cenedlaethol. Roedd y math hwn o gyngor yn amhrisiadwy i'r Awdurdod. Roedd y mater mynediad at ddŵr (Penmachno / Rhydlanfair yn benodol) yn un arall lle roedd barn y Fforwm Mynediad Lleol wedi dylanwadu ar yr hyn yr oedd y Parc Cenedlaethol wedi'i wneud ar y safle i helpu pethau. A'r holl ymgynghoriadau ffurfiol a oedd wedi codi o bryd i'w gilydd yr oedd yn ddiolchgar amdanynt.

10 Eitemau a Argymhellir i'w trafod yn y cyfarfod nesaf

- i) Cyflwyniad Gwersylla Gwylt
- ii) Diweddariadau ar bont droed Traws
- iii) Diweddariad ar y faterion cŵn yng nghefn gwlad
- iv) Gwybodaeth GDPR

11. *Unrhyw fusnes arall*

i) Soniodd TF am y newidiadau yn y ddeddfwriaeth a chŵn.

Mae dirwyon diderfyn bellach os yw cŵn yn poenydio yn dilyn newidiadau yn y ddeddfwriaeth.

Dywedodd PR y byddai'n ceisio cael rhywfaint o wybodaeth ychwanegol am hyn.

12. Dyddiad y cyfarfod nesaf – 23 Mehefin 2026 – Lleoliad i'w benderfynu.

Diolchodd HP i bawb am eu cyfraniad heno a gobeithio y byddai pawb yn ail-ymgeisio am eu haelodaeth.